

Skridsikre måtter

Større sikkerhed, mindre træthed, færre fiskere, der bliver slidt ned, plus øget produktivitet og mindre sygefravær. Alt dette forventer Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste bliver gevinsten, hvis skibene udskifter de udtjente gulvtæpper med mere skridsikre måtter. Og måtterne kan bruges til al slags fiskeri.

- En del fiskere står på dækket i mange timer og piller fisk af, og det er i sagens natur på en bevægelig, og derfor urolig arbejdsplads. Hertil kommer, at underlaget tit er glat og vådt, så selv for rutinerede fiskere kan det være svært at holde balancen. Konsekvensen er trætte og nedslidte fiskere og en alt for stor risiko for, at de kommer ud for faldulykker, fortæller Flemming Nygaard Christensen fra Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste. Han fortsætter:

- Derfor skal kroppen aflastes. Det kan se ved hjælp af skridsikre måtter, der skåner kroppen, fordi de er bløde og virker fjedrende. Bruger man måtter, der har en god skridsikrende virkning, er man ikke så træt, når det bliver fyraften, som hvis man har stået direkte på dækket eller på et gammelt gulvtæppe. Gulvtæpper er ikke just en ideel løsning.

Han forklarer videre, at stående arbejde belaster kroppen. Bl.a. kan man få smerter i nakken og ondt i ryggen, fordi der opstår et pres på hvirvler og rygmuskler. Man bliver træt i benmusklerne, og blodgennemstrømningen nedsættes. Det giver problemer med blodårerne, ligesom man kan få ømme fødder og smerter i svangen og i hælene.

- Men hvis man bruger et skridsikkert underlag, bliver sikkerheden større, den enkelte fisker bliver mindre træt og får derved større velvære. Samtidig bliver risikoen for ulykker nedsat, og i sidste instans får fiskerne også mindre sygefravær, konkluderer han.

Derfor har Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste gennem de sidste to år bedt forskellige besætninger teste de skridsikre måtter.

- Formålet med at få fiskerne til at afprøve de ergonomiske aflastningsmåtter er, at vi vil finde en måtte, der kan øge skridsikkerheden på dækket. Samtidig vil vi finde en, der giver den enkelte fisker en optimal aflastning i hele bevægeapparatet, siger han.

Træthed overses

- Træthed bliver alt for tit overset, men det giver ubehag i benene, ryggen og hele kroppen. Og en af de hyppigste årsager til fysisk træthed er, at man står på et hårdt underlag i for lang tid. Vi har allesammen prøvet det, og vi har prøvet at have ondt i fødder, benene og i ryggen. Det kommer af lange arbejdsdage. Når man bliver træt, trækker musklerne sig sammen, så blodet ikke længere strømmer så godt igennem. Det viser sig ved stivhed i kroppen, og muskler og led begynder at gøre ondt. På længere sigt risikerer man at blive slidt ned, forklarer Flemming Nygaard Christensen.

Han understreger derfor, at en aflastningsmåtte er en både enkel og effektiv måde til at undgå, at man bliver træt, når man står op og arbejder.

- Endvidere er den menneskelige faktor en ikke ubetydelig årsag til ulykker. Og træthed er en af dem. Hvis fiskerne ikke bliver så trætte som før, vil de også være i stand til at være mere opmærksomme på de forskellige arbejdssituationer. Hermed kan eventuelle ulykker blive forhindret, siger han.

Mange ulykker skyldes fald

En fisker blev ramt af en forkert sø. Han faldt og slog skulder og hoved mod dækket. Han var sygemeldt i 14 dage. En anden gled på trinnet på vej ind i styrehuset. Han brækkede hånden og blev sygemeldt i 28 dage. En tredje var ved at sætte kasser i lasten, da han snublede på dækket og slog hovedet. Han fik et sår i hovedet, men undgik sygedage. En fjerde var ved at lave redskaber, mens skibet lå i havnen. Han faldt på dækket, forstuede foden og blev sygemeldt i 10 dage. En femte var ved at fortøje skibet, da han faldt, slog hoften og lårbenet på et jernrør. Han brækkede lårbenet og var sygemeldt i et halvt år. En sjette var ved at rigge an, da han faldt en meter fra lønningen. Han brækkede et kæbeben og var sygemeldt i 25 dage. En syvende pakkede fisk i lasten, da han gled og brækkede hånden. Det kostede ham 25 dages sygemelding.

Disse eksempler er langt fra enestående. Faldulykker er nemlig én af de hyppigste årsager til ulykker i fiskeriet. Det anslås, at helt op mod hver tredje eller fjerde ulykke skyldes fald.

F.eks. fremgår det af 1994-tal fra Søfartsstyrelsen, at 21% af alle anmeldte ulykker skyldes knoglebrud, og 40% skyldes forstuvninger eller forvridninger. På den baggrund konkluderede Søfartsstyrelsen, at en stor del af ulykkerne skyldes fald på dækket. Det fremgik videre, at der samme år var 19 dødsulykker blandt fiskere. Disse skyldes - udover forlis - fald over bord.

Forsøg i to år

Som en konsekvens af nedslidning og ulykker har Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste gennem de sidste par år bedt forskellige besætninger om at afprøve forskellige typer underlag for at nedsætte risikoen for faldulykker.

Det har involveret forsøg med nu fire forskellige måtter. Først var der forsøg med en måtte, der hedder Safety Mat. Den er sat sammen af aflange lameller, men de "kæntrer", når man står på dem. Samtidig er den også for glat. Det er den måtte, der hedder Hygimat også. Den tredje, Chef Matemåtten, fungerede heller ikke til fiskeri, fordi den har store runde huller, som skidt og andet kan sætte sig fast i. Derfor lagde fiskerne et gammelt tæppe ovenpå og mistede hermed skridsikringen. Ingen af de tre modeller har samme aflastningseffekt, som den nye FloorTec SoftStyle har.

Marius Mikkelsen og hans besætning på Lilly E2 fra Esbjerg har været med til forsøgene fra start. Da Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste fandt frem til SoftStyle og havde fået gode tilbagemeldinger fra Marius Mikkelsen, sendte de også måtten - bare større og tilpasset - til forsøg på Hvide Sande-kutteren RI 1657 Lene Halkjær.

- Udgangspunktet har hele tiden været, at vi fortsætter, til vi har fundet en god og tilfredsstillende løsning, som fiskerne først og fremmest selv mener, de kan bruge. I dag ser det ud til, at vi har fundet den helt rigtige måtte, som kan blive en af fremtidens løsninger for fiskeriet, slutter Flemming Nygaard Christensen.

DEN OPTIMALE LØSNING

Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste har bedt to besætninger om at teste FloorTec SoftStyle-aflastningsmåtten. Det er dels den 4-5 mand store besætning på RI 167 Lene Halkjær fra Hvide Sande, der har prøvet den af i to måneder, og dels besætningen på Lilly E2 fra Esbjerg, hvor skipper Marius Mikkelsen har stået i front for forsøgene de sidste par år.

- Vi står op på dækket i mange timer, nogle gange arbejder vi i døgndrift og får måske kun 2-3 timers søvn. Det kan selvfølgelig mærkes, når du står på et hårdt dæk, og skibet bevæger sig. Når man har stået der tilstrækkeligt længe, så får man nemlig krampe og ondt i benene og i ryggen. Det er klart, for det er en belastning i sig selv at stå op så længe.

Det fortæller Poul Erik Larsen fra Hvide Sande. Han er 52 og har fisket i 30 år, heraf de sidste to på Lene Halkjær, hvor han er kok og tørner rundt og laver "alt, ligesom de andre på skibet", som han siger.

- Før i tiden lagde vi et gammelt gulvtæppe på, men nu bruger vi måtten, når vi fisker tunge og rødspætter. Og den er helt fin, for du står dejligt blødt på den, fordi den giver sig og fjedrer. Og så står du bedre fast på den. Efter en lang arbejdsdag kan du virkelig mærke forskel, siger han.

Bliver ikke så træt

- Når du sætter garn, haler fisken ind, renser den og lægger den på hylder, så er det rart at stå på en god måtte. Sådant en skridsikker måtte er en god ting, særligt når skibet krænger, og der er bølgegang. Så gælder det om at stå godt fast.

Det siger Svend Erik Klausen, der har fisket i 18 år, heraf det sidste år på Lene Halkjær.

- Når du har stået op i 18-20 timer direkte på dækket, så er det som om benene sover. Det er rigtigt hårdt ved bentøjet og ved ryggen. Men efter vi har lagt måtten på, så er det blevet bedre, for du kan fjedre i benene. Det gør, at man ikke længere bliver så træt. Lamellerne suger sig nærmest til fødderne, og du står lige som om, du danser. Den er meget sikker, for nu står vi fast, både når skibet ruller meget, og når det krænger. Selv når vi renser fisk, kan vi stå sikkert, for måtten har lameller, og så spuler vi ganske enkelt indvoldene og slimen væk. Så måtten kan vi ikke undvære mere, fastslår han.

Ekstra sikkerhed

Marius Mikkelsen og den fem mand store besætning på Lilly E2 fra Esbjerg har i løbet af de sidste par år testet i alt fire forskellige måtter. *Miljø og Sikkerhed* fanger ham på tungefiskeri.

- FloorTec-måtten opfylder alle de krav, vi stiller til en god måtte, nemlig større sikkerhed og mindre træthed. Det er to væsentlige ting, som man altid kan efterlyse på et skib og på en hvilken som helst anden arbejdsplads. Man kan stå fast og sikkert på den, når det gynger i dårligt vejr, siger skipper Marius Mikkelsen, der også bruger måtten til rødspættefiskeri.

Han fortæller videre, at de andre måtter, de har testet, ikke lå fast på dækket, men at denne her suger sig selv fast.

- Og så er den dejlig blød at stå på, så man ikke bliver så træt i benene. Det er en meget stor fordel særligt ved garnfiskeri, hvor vi står op i 15-18 timer, og primært på samme sted. Derfor ligger måtten der, hvor vi opholder os det meste af tiden.

De har prøvet et kort stykke som en løs måtte. Men det duede ikke, for når de f.eks. satte garn i rigtigt dårligt vejr, så løftede måtten sig. Nu har de fået den samme måtte, men i en større model, og den ligger helt fast. Den er 1 meter bred og 3-4 meter lang og rækker fra lønningen og ind mod paunerne.

- Samtidig er det er en handy måtte, siger han. Den er nem at tage af og gøre ren, for det bliver jo fedtet nedenunder. Før i tiden brugte vi et gammelt gulvtæppe, men det blev uhumsk, når vi rensede fisk, og det flød med indvolde og blod. De andre måtter, der var 3 gange så tykke, var mere klodsede at spule rene. Denne her måtte er den eneste rigtige, siger han og uddyber:

- Den er den optimale løsning, men vi kunne også tænke os at få nogle mindre måtter, som vi kunne flytte rundt med til de forskellige arbejdssteder. Det ville være alletiders.

Marius Mikkelsen sagde ja til at prøve de forskellige måtter af, for som han siger:

- Man kan ikke gøre nok ud af sikkerhed. Et skib er en så farlig arbejdsplads i sig selv, med faldulykker f.eks. Vi har heldigvis været forskånet for alvorlige uheld, men vi har også gjort meget ud af sikkerheden. Man kan ikke 100% undgå uheld, men man kan gøre meget. Måtter giver ekstra sikkerhed. Og denne her er den absolut bedste indtil dato, slutter Marius Mikkelsen.

FAKTABOKS

Oplysning om den skridsikre måtte:

- FloorTec SoftStyle-måtten er en ergonomisk aflastningsmåtte. Den er en helstøbt arbejdspladsmåtte, og opbygningen gør, at man får et sikkert fodfæste og en god ergonomisk aflastning.
- Måtten er fremstillet af Nitrilgummi, hvilket gør den slidstærk. Den er resistent over for de fleste kemikalier, og der er et system af dræningskanaler på undersiden, der bevirker, at vand og væsker bliver ledt væk.
- Måtten leveres i standardmål, f.eks. fra 60 x 90 cm. op til 90 x 180 cm., men den kan også leveres i specialmål. Den er 14 millimeter tyk og vejer 8,5 kilo per kvadratmeter.

Artiklen har været bragt i Fiskeri Tidende under "Miljø og sikkerhed"